

Spojené věci C-396/05, C-419/05 a C-450/05

Doris Habelt a další

v.

Deutsche Rentenversicherung Bund

(žádosti o rozhodnutí o předběžné
podané rozhodnutími Sozialgericht Berlin
a Landessozialgericht Berlin-Brandenburg)

„Sociální zabezpečení – Nařízení (EHS) č. 1408/71 – Přílohy III a VI – Volný pohyb osob – Články 18 ES, 39 ES a 42 ES – Dávky ve stáří – Doby přispívání získané mimo území Spolkové republiky Německo – Nepřenositelnost“

Stanovisko generální advokátky V. Trstenjak přednesené dne 28. června 2007 I - 11900

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 18. prosince 2007 I - 11948

Shrnutí rozsudku

1. *Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Právní úprava Společenství – Věcná působnost – Dávky ve stáří a dávky pozůstalým*
[Nařízení Rady č. 1408/71, čl. 4 odst. 1 písm. c) a d) a odst. 4]

I - 11895

2. *Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Dávky ve stáří – Zvláštní postupy německých právních předpisů*
(Články 18 ES, 39 ES a 42 ES; nařízení Rady č. 1408/71, čl. 4 odst. 1 a příloha VI část C bod 1)
3. *Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Právní úprava Společenství – Věcná působnost – Dávky ve stáří a dávky pozůstalým*
[Nařízení Rady č. 1408/71, čl. 4 odst. 1 písm. c) a d)]
4. *Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Právní úprava Společenství – Nahrazení úmluv o sociálním zabezpečení uzavřených mezi členskými státy – Omezení*
[Články 39 ES a 42 ES; nařízení Rady č. 1408/71, příloha III část A a B bod 35 písm. e)]
5. *Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Dávky ve stáří – Zvláštní postupy německých právních předpisů*
(Článek 42 ES; nařízení Rady č. 1408/71, čl. 4 odst. 1 a příloha VI část C bod 1)

1. Dávka může být považována za dávku sociálního zabezpečení, pokud je příjemci poskytnuta na základě právními předpisy vymezené situace, aniž by došlo k individuálnímu a diskrečnímu posouzení osobních potřeb, a vztahuje-li se k některému z rizik výslovně uvedených v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71.

Co se týče německých starobních důchodů založených zprvu na dobách přispívání, které dotyčné osoby v průběhu dotyčných dob získaly na částech území, kde platily zákony sociálního zabezpečení Německé říše, které se nacházejí mimo území Spolkové republiky Německo, uvedené doby přispívání

nejsou jako takové uznávány z důvodu války, nýbrž protože byly příspěvky zaplacený na základě německých zákonů v oblasti starobního pojištění. Uvedené dávky jsou financovány, podobně jako důchody založené na dobách získaných na území současné Spolkové republiky Německo, z příspěvků pojištěnců, kteří v současnosti vykonávají nějakou činnost. Mimoto vyplácení těchto dávek příjemcům bydlícím mimo území Spolkové republiky Německo není diskreční již vzhledem k tomu, že zákonný systém důchodového pojištění uvádí, že důchody na základě dob přispívání získaných na částech území, kde platily zákony sociálního zabezpečení Německé říše, jsou zpravidla vypláceny do zahraničí, pokud se oprávněné osoby narodily před 19. květnem 1950 a před 19. květnem 1990 zřídily své obvyklé bydliště v zahraničí. Takové dávky je tudíž nutno s ohledem na jejich charak-

teristické rysy považovat za dávky ve stáří nebo dávky pozůstalým ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. c) a d) nařízení č. 1408/71.

(viz body 63, 66–67, 69)

zabezpečení k tíži příslušného státu i v případě, že pojištěnec, který pracoval výlučně ve svém státu původu, bydlí nebo své bydliště přenesl do jiného členského státu, totiž jistě přispívají k zajištění volného pohybu pracovníků na základě článku 39 ES, ale také občanů Unie ve Společenství na základě článku 18 ES. Odmítnutí německých orgánů zohlednit pro účely dávek ve stáří příspěvky zaplacené dotyčnými osobami v průběhu dotyčných dob zjevně způsobuje ztížení výkonu práva na volný pohyb v Unii, či jim v tom dokonce brání, a představuje tak překážku této svobody.

2. Ustanovení přílohy VI části C, nazvané „Německo“, bodu 1 nařízení č. 1408/71 nejsou v souladu s volným pohybem osob a zejména s článkem 42 ES, pokud umožňují vázat zohlednění dob přispívání získaných mezi lety 1937 a 1945 na částech území, kde platily zákony sociálního zabezpečení Německé říše, které se nacházejí mimo území Spolkové republiky Německo, za účelem vyplácení dávek ve stáří na podmínku, že oprávněná osoba má bydliště na území tohoto členského státu.

Ustanovení nařízení č. 1408/71, která mají za cíl zaručit dávky sociálního

Co se týče zvláštních nepríspevkových dávek uvedených v příloze IIa nařízení č. 1408/71, je zákonodárce Společenství oprávněn přijmout v rámci provedení článku 42 ES ustanovení, která stanoví výjimky ze zásady poskytování dávek sociálního zabezpečení do zahraničí. Zvláště může být oprávněně vyžadována podmínka bydliště ve státě příslušné instituce pro poskytování dávek úzce spojených se sociálním prostředím. Tak tomu zjevně není v případě dávek sociálního zabezpečení, na které se vztahuje čl. 4 odst. 1 uvedeného nařízení, které se nezdají být spojeny s charakteristickým sociálním prostředím členského státu, který je zavedl, a tudíž je nelze považovat za dávky, které by mohly podléhat podmínce bydliště.

Umožnit za těchto okolností příslušnému členskému státu dovolávat se pro uložení doložky bydliště důvodů integrace do společenského života tohoto státu by znamenalo jít přímo proti základnímu cíli Unie spočívajícímu v podpoře volného pohybu osob v Unii a jejich integraci do společnosti dalších členských států.

Mimoto, i když riziko vážného zásahu do finanční rovnováhy systému sociálního zabezpečení může takové překážky odůvodňovat, německá vláda neprokázala, v čem by taková přenesení bydliště mimo Německo mohla způsobit nárůst finančních závazků německého systému sociálního zabezpečení.

(viz body 78–79, 81–83, 85, výrok 1)

3. Dávka může být považována za dávku sociálního zabezpečení, pokud je příjemci poskytnuta na základě právními předpisy vymezené situace, aniž by došlo k individuálnímu a diskrečnímu posou-

zení osobních potřeb, a vztahuje-li se k některému z rizik výslovně uvedených v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71.

Pokud jde o dávky založené na dobách přispívání na základě německého zákona týkajícího se důchodových práv získaných na základě příspěvků v zahraničí, účelem tohoto zákona je integrovat pojištěnce, kteří získali doby přispívání ve smyslu tohoto zákona v německém zákonném systému důchodového pojištění, přičemž je k těmto pojištěncům přistupováno tak, jako by uvedené doby pojištění získali v Německu. Mimoto jestliže existují situace, ve kterých dávky vyplácené na základě tohoto zákona mohou být považovány za dávky určené ke zmírnění obtížných situací, majících svůj původ v událostech souvisejících s nacionálně-socialistickým režimem a druhou světovou válkou, v takové situaci, jako je situace v původním řízení, tomu tak není. K tomu je třeba dodat, že vyplácení uvedených dávek příjemcům, kteří nemají bydliště na území Spolkové republiky Německo, není diskreční, alespoň v rozsahu, v němž zákonný systém důchodového pojištění stanoví, že důchody na základě dob přispívání podle německého zákona týkajícího se důchodových práv získaných na základě příspěvků v zahraničí jsou zpravidla vypláceny do zahraničí, pokud se oprávněné osoby narodily před 19. květnem

1950 a před 19. květnem 1990 zřídily své obvyklé bydliště v zahraničí. Uvedené dávky tudíž musí být, vzhledem ke svým charakteristickým rysům, považovány za dávky ve stáří a dávky pozůstalým ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. c) a d) nařízení č. 1408/71.

(viz body 107, 110–112, 114)

Ustanovení práva Společenství se totiž mohou použít na pracovní činnosti vykonávané mimo území Společenství, pokud si pracovní poměr zachová dostatečně úzkou vazbu na toto území. Této zásadě je třeba rozumět tak, že se vztahuje rovněž na případy, ve kterých pracovní poměr dostatečným způsobem souvisí s právem členského státu, a tudíž rozhodnými pravidly práva Společenství.

4. Ztráta, na základě přílohy III částí A a B bodu 35 písm. e) nařízení č. 1408/71, jakož i úmluvy o sociálním zabezpečení uzavřené mezi Spolkovou republikou Německo a Rakouskou republikou dne 4. října 1995, nároku na dávky ve stáří vyplývajícího z úmluvy o sociálním zabezpečení uzavřené mezi uvedenými státy dne 22. prosince 1966, třebaže se dotýčný v Rakousku usadil předtím, než nařízení č. 1408/71 v tomto členském státě vstoupilo v platnost, porušuje články 39 ES a 42 ES. Uvedená ustanovení nařízení č. 1408/71 a německo-rakouské úmluvy z roku 1995 jsou tedy neslučitelná s články 39 ES a 42 ES v rozsahu, v němž za takových okolností, kdy má příjemce bydliště v Rakousku, umožňují vázat zohlednění dob přispívání získaných podle zákona týkajícího se důchodových práv získaných na základě příspěvků v zahraničí mezi lety 1953 a 1970 v Rumunsku, za účelem vyplácení dávek ve stáří na podmínku, že příjemce má bydliště na území Spolkové republiky Německo.

(viz body 122, 124–125, výrok 2)

5. Ustanovení přílohy VI části C, nazvané „Německo“, bodu 1 nařízení č. 1408/71 jsou neslučitelná s volným pohybem osob a zejména s článkem 42 ES v rozsahu, v němž umožňují vázat zohlednění dob přispívání získaných podle zákona týkajícího se důchodových práv získaných na základě příspěvků v zahraničí mezi lety 1953 a 1970 v Rumunsku, za účelem vyplácení dávek ve stáří na podmínku, že příjemce má bydliště na území Spolkové republiky Německo.

(viz bod 129, výrok 3)